

Barne-, likestillings- og
inkluderingsdepartementet
Postboks 8036 Dep.
0030 OSLO

Deres ref.

Vår ref / Saksbehandler
10/4731-3 F40 &13
Kristin Skogli / tlf. 23 06 43 26

Dato:
15.11.2010

HØRING - FORSLAG TIL REVIDERT FORSKRIFT OM RETTIGHETER OG BRUK AV TVANG UNDER OPPHOLD I BARNEVERNINSTITUSJON - RETTIGHETFORSKRIFTEN

Det vises til tilsendt høringsbrev og utkast til revidert forskrift om rettigheter og bruk av tvang under opphold i barnevernsinstitusjon - rettighetsforskriften. Det vises også til telefonsamtale med 1.kons Linn Fossen Kielland vedr høringsfrist og oversendelse av hørings svar med forbehold om politisk godkjenning i Fagforbundet.

Sammendrag

Barne-, likestillings og inkluderingsdepartementet har sendt ut forslag til revidert forskrift om rettigheter og bruk av tvang under opphold i barnevernsinstitusjon (rettighetsforskriften). Forskriften inneholder bestemmelser som ivaretar den enkelte beboers personlige integritet og rettsikkerhet under institusjonsoppholdet.

Barn som plasseres på barnevernsinstitusjon i dag har både større og mer omfattende adferdsproblemer og rusproblemer enn tidligere. I tillegg byr den samfunnsmessige utviklingen på nye utfordringer i å begrense ungdommers kontakt med nettverk som fremmer negativ utvikling.

Med dette utgangspunktet har departementet gjennomgått rettighetsforskriften med sikte på mulige forbedringer og presiseringer.

Fagforbundet er positive til Barne-, likestilling- og inkluderingsdepartementets (BLD) innsats for å klargjøre forskriftens innhold. Det er viktig å gjøre den mer tilgjengelig og anvendelig til bruk i de praktiske utfordringene personalet i barnevernsinstitusjoner møter i sin yrkeshverdag. Med hensyn til forskriftens innhold har Fagforbundet følgende kommentarer.

Strukturelle rammer som forebygger tvang

Fagforbundet mener at en sentral del av innsatsen for å ivareta beboere på barnevernsinstitusjoners personlig integritet, rettsikkerhet og rett på forsvarlig omsorg og behandling må skje i organiseringen av tjenestene. Altså utenfor arbeidet i den enkelte institusjon. For at beboerne på barnevernsinstitusjoners rettigheter skal ivaretas, må nødvendige rammer for god kvalitet være på plass. Det må legges til rette for et stabilt,

tilstrekkelig og differensiert institusjonstilbud med god bemanning. I tillegg må andre tjenester, og helsetjenesten spesielt, ta sitt ansvar for barn og unge i barnevernet.

De nødvendige rammene og strukturelle forutsetningene for at beboere på barnevernsinstitusjoner får sine rettigheter ivaretatt, er beskrevet del 1- 6 i dette høringsinnspillet. Del 6-9 tar for seg nødvendig arbeid med kvalitetssikring i selve institusjonen.

1, Institusjonenes plass i barnevernet

Selv om det er et politisk mål at flest mulig barn og unge under barnevernets omsorg, skal få et omsorgstilbud i fosterhjem, er det ettertrykkelig vist at vi fremdeles har behov for institusjoner. At vi har en institusjonsomsorg som fungerer, er avgjørende for at fosterhjemstjenesten ikke overbelastes, og at barn blir utsatt for mange ulike og avbrutte omsorgstiltak. Fagforbundet oppfordrer BLD til å ta konsekvensen av dette, og å fokusere på hva som skal til for at institusjonene skal settes bedre i stand til å nå de terapeutiske målsetningene for hver enkelt ungdom. Institusjonstilbudet må styrkes både med hensyn til diversitet, bemanning og kompetanse. Vi må bort fra en innstilling om institusjonene som et ”nødvendig onde”, og fokusere på hvordan å gjøre tiltakskjeden så god som mulig. Det må lages en langsiktig satsing på utvikling og forbedring av et offentlig eid og drevet institusjonstilbud i barnevernet.

For å møte dagens utfordringer, er Fagforbundet svært opptatt av at tiltaksapparatet i barnevernet må styrkes. Fagforbundet mener at økonomiske nedskjæringer i Bufetat ikke må ramme kjernevirksomhetene i barnevernet, men heller rettes mot effektivisering av tjenestenes forvaltning og administrasjon.

2, God og formålstjenlig ”omsorg og behandling” betyr delt ansvar

I høringsnotatet heter det at ”Formålet med barnevernloven og forskriftene som gjelder barneverninstitusjon er samlet for å legge til rette for en god og formålstjenlig omsorg og behandling under oppholdet i institusjon,”.

Fagforbundet ønsker her å fokusere på forskriftens formulering ”omsorg og behandling”. Vi ser det som barnevernets primære oppgave er å gi hjelp til barn og unge som utsettes for alvorlig omsorgssvikt. For institusjonsbarnevernet innebærer dette i hovedsak god og forsvarlig omsorg. Miljøterapeutisk personal kan jobbe med relasjonskader og samspillproblematikk. Samspillproblemer kan for en del barn og unge behandles med tilstrekkelig tid, og et stabilt personal som gir omsorg og varme, og sørger for struktur og klare rammer.

Dette kan i seg selv være tilstrekkelig som grunnlag for en god utvikling. Men det er dessverre ikke alltid slik.

Departementet sier seg kjent med at barn som plasseres på barnevernsinstitusjon både har større og mer omfattende atferdsproblemer og rusproblemer enn tidligere. Våre medlemmer bekrefter dette. Til tross for at mange barn og unge i barnevernet har problemer med rus og psykiske helse, betyr ikke dette at det er barnevernets oppgave og ansvar å behandle disse problemene. Barn og ungdom som trenger behandling for rusmisbruk, som er suicidale, har (tentative) alvorlige psykiske diagnoser bør ikke være i en ”ren” barnevernsinstitusjon. De skal ha helhetlig behandling med substansiell innsats og finansiering fra det hjelpeapparatet som har ansvar for behandling av deres problemer.

Ansvars- og oppgavefordelingen mellom barnevern, psykiatri og rusfeltet er problematisk, og har lenge gått utover tilbudet og rettighetene til barn og unge med sammensatte sosiale og helsemessige problemer. Dette er en spesielt utsatt gruppe. Økt fokus på samhandling har hittil ikke vært tilstrekkelig for å sikre denne gruppen et helhetlig og forsvarlig tilbud, som omfatter både kvalifisert omsorg og behandling.

Helsevesenet har det lovfestede ansvar for forsvarlig behandling av barn og unge med alvorlige rus- og/eller psykiske problemer. Hvis de har rett til slik hjelp når de bor hjemme, så har de den samme retten i barnevernet. Når barn og unge i barnevernet har slik problematikk, så skal det andre forpliktete instanser inn på banen. Dette ansvaret må løftes, og operasjonaliseres i behandlingstilbud som er tilpasset den problematikken en står overfor. Det må lages tiltak som tar høyde for omsorgssvikt og manglende nettverk, og retter seg mot tilknytningsproblemer, rus og psykiatri. Fagforbundet hevder at et tilbud om en ukentlig time med samtalerterapi hos BUP i eksterne lokaler er utilstrekkelig for mange.

Det er viktig å understreke at Fagforbundet ikke ønsker at barnevernet skal unndra seg ansvaret for barn og unge med sammensatt og alvorlig problematikk. Hvis de har blitt utsatt for alvorlig omsorgssvikt er de også barnevernets ansvar, og barnevernet må bidra til at de får tilstrekkelig hjelp fra andre tjenester.

MEN Fagforbundet vil understreke at også helsevesenet og andre tjenester har ansvar for barnevernets barn. Det kan ikke være slik at hvis barn blir tatt i omsorg av barnevernet, så ses det som de har fått det tilbudet de har krav på. Barnevernet, med dagen organisering og økonomiske ressurser, verken kan eller skal ta sikte på å være eksperter på rus, somatikk og psykiatri- i tillegg til eksperter på barnevern og sosialt arbeid.

Vi mener at for å forebygge unødig tvangsbruk og ivareta beboerne på barnevernsinstitusjonenes rett til god omsorg og behandling, er det presiserende å ytterligere klargjøre hva som er barnevernsinstitusjonenes oppgave, ansvar og mandat. Helsetjenesten og andre ansvarlige aktører på banen i langt større grad enn det som er tilfellet i dag. Hvis forskriften indirekte legger opp til at barnevernet skal ta på seg et ansvar for behandling som de verken har kompetanse, kapasitet eller mandat til å gjennomføre, så er dette en grunnleggende trussel mot rettighetene til barn og unge på institusjon. På denne bakgrunn stiller Fagforbundet seg spørrende til bruken av "behandling" i rettighetsforskriften.

Vi foreslår heller en paragraf i forskriften som tydeliggjør barnevernets ansvar for å legge til rette for at barnet eller ungdommen kan motta behandling, mens de er under barnevernets omsorg. Fagforbundet mener at parallelt med dette, må det tydeliggjøres i Lov om spesialisthelsetjenesten og Lov om helsetjenesten i kommunene hvilket ansvar disse tjenestene har for barn under 18 år med rus- og psykisk helseproblematikk.

Fagforbundet etterlyser en paragraf i rettighetsforskriften som tydeliggjør andre tjenesters plikt og ansvar overfor barn og unge i barnevernsinstitusjon. I arbeidet med denne forskriften oppfordrer Fagforbundet BLD til å involvere Helse- og omsorgsdepartementet til et videre samarbeid om utviklingen av tilstrekkelig behandlings- og omsorgstilbud (blant annet egne institusjoner) for barn og unge med alvorlige rusproblematikk og eller psykiske problemer.

3, Behovet for differensierte og tilpassede tiltak - kunnskapsbasert barnevern

Fagforbundet mener at mye av den uheldige tvangsbruk som eksisterer i barnevernet i dag, kunne vært avverget hvis det i større grad eksisterte differensierte og tilpassede omsorgstiltak i barnevernet.

Rettighetsforskriften inneholder bestemmelser som ivaretar den enkelte beboers personlige integritet og rettsikkerhet under institusjonsoppholdet. Videre inneholder den bestemmelser om hvilke tvangstiltak institusjonen kan benytte overfor beboer. Rettighetsforskriften tar slik sikte på å ivareta beboerens integritet og rettsikkerhet i forhold til personalet. I det følgende argumenterer Fagforbundet for at rettighetsforskriften også bør inneholde paragrafer som ivaretar beboernes rett til å slippe å bli utsatt for krenkelser fra andre beboere.

Fagforbundet begrunner dette med at det gjeldende lovverk (barnevernloven og forskriftene som gjelder barnevernsinstitusjoner ansvar for å legge til rette for god og formålstjenlig omsorg og behandling, samtidig som beboernes rettsikkerhet ivaretas), ikke har lyktes i å skjerme beboere for krenkelser som de kan påføre hverandre. Dette innebærer utbedte og alvorlige brudd på disse barn og unges rettsikkerhet og krav god og formålstjenlig omsorg.

Fagforbundet setter videre et kritisk spørsmål til det politiske målet om institusjonstilbud, hvor antall plasser blir utslagsgivende for måloppnåelse. Det er avgjørende at en holder fokus på det terapeutiske målet. Om institusjonstilbudet dekker behovet til den enkelte ungdom, og om opphold på en institusjon faktisk er positivt for og tilpasset til den unge som plasseres der.

Enetiltak

Når barn og unge (i barnevernet) med omfattende hjelpebehov ikke profitterer på et institusjonstiltak med felleskap med andre barn og unge, skal det vurderes om enetiltak er nødvendig. Med enetiltak menes profesjonelle ansatte i et heldøgns omsorgs- og eventuelt behandlingstilbud for ett barn eller en ungdom. Dette er ikke det samme som fosterhjem, og skal ikke betales og bemannes av barnevernet alene. Fagforbundet mener dette er et tiltak som hvis det er mulig skal prøves før ungdom settes i ungdomsfengsel. Tilbudet kan eventuelt utformes og drives i samarbeid med kriminalomsorgen.

Institusjoner for definerte målgrupper

Fagforbundet stiller spørsmålet om det er god terapeutisk praksis å plassere beboere med hjemmel i atferdsbestemmelsene sammen med beboere på omsorgsplassering. Barn og unge i barnevernet omsorg er en svært heterogen gruppe, med ulike behov. Dette må gjenspeiles også i institusjonstilbudet. Smitteeffekt med hensyn til rusbruk og belastninger ved å leve tett på mennesker som utøver vold (spesielt når en er traumatisert av tidligere voldsbruk i oppveksten), er grundig dokumentert. Unge med rusproblem må ikke plasseres i samme institusjon som barn uten en slik problematikk. Utagerende og voldelig ungdom, må ikke plasseres sammen med barn og unge som ikke har en slik atferd. Dette kommer også som et gjentatt og sterkt ønske fra nåværende og tidligere beboere i barnevernsinstitusjoner.

Selv om institusjonene skal fungere som ungdommenes hjem og omsorgsbasis, er dette ofte i praksis en utfordrende og krevende situasjon. De er satt i tett forhold til andre beboere med utfordrende livssituasjoner og atferd. De bør skjermes for høyt konfliktnivå, vold og utagering, rusmisbruk og så videre. Disse ungdommene er i barnevernets varetekt, og har ofte ikke makt eller myndighet til å motsette seg en slik plassering. En plassering på institusjon er en skapt situasjon, og er barnevernet må ta et økt ansvar for at oppholdet ikke blir en ytterligere belastning på beboeren.

Fagforbundet etterlyser også en diskusjon rundt plasseringer på ungdomsinstitusjon, som går på tvers av kjønn, alder og seksuell atferd. Uønsket seksuell kontakt mellom beboere kan ikke bare avverges ved at man satser på at det ikke skjer. Det skal heller ikke være den enkelte ungdoms ansvar alene å sette grenser i forhold til de andre ungdommene. Den fysiske tilretteleggingen i huset, sammensetningen av beboere, bemanning, og personalets fokus og ivaretagelse skal til sammen sørge for trygge rammer for den enkeltes personlig integritet. Rammer for å forebygge overgrep og uønsket seksuell atferd må styrkes.

Tilpassede og differensierte tiltak er et grunnleggende, innlysende og effektivt grep for å hindre at barn utvikler rusproblem og alvorlige atferdsvansker på institusjon. Å slippe overgrep fra andre beboere, tilbud om narkotika og jevnlige og til tider alvorlige voldsepisoder i hjemmet sitt, er en grunnleggende menneskelig rettighet. Denne retten skal ivaretas av forskriftens formulering.

Det politiske målet om å gi barn og unge i barnevernet et institusjonstilbud, må skilles fra det terapeutiske målet om å gi de et tilbud som passer dem. Disse barn og unge har krav på et tilrettelagt tilbud, som gir en maksimal sjanse til å trygge og bedre den enkeltes situasjon. Institusjonstilbudet for barn i barnevernet må ta konsekvensen av dette i organisering og type tiltak.

4, Offentlig eid og drevet barnevern

For at rettighetsforskriften skal følges på den enkelte institusjon kreves det nitidig arbeid over tid. Personalet må få tid og erfaring til å øve, lære av feil og finne fram til løsninger som forebygger og håndterer tvangsbruk på en forsvarlig måte. Det krever tid, stabilitet og forutsigbarhet å bygge opp et godt fagmiljø, og en institusjon med ”kvalitet i veggene”. Fagforbundet ser dagens bruk av anbudsrunder og private tilbydere i barnevernet som en trussel mot dette arbeidet. En trussel mot kvalitetsutvikling og forsvarlig drift generelt, og mot rettighetsforskriften spesielt.

Fagforbundet ønsker at man fortsetter å bygge sterke fagmiljø rundt de gode tiltakene som finnes. Vi kjemper for en organisering hvor kontinuiteten og kvaliteten i tiltak ivaretas gjennom offentlig eierskap og drift. - En ordning hvor arbeidstakernes trygghet og arbeidsforhold sikres. Mulighetene for langsiktig kompetanseutvikling må sikres, ikke rives ned for å måtte bygges på nytt i neste anbudsrunde. Bruken av private tilbydere slik det fungerer i dag, er en trussel mot interessene til både brukere, ansatte og tilbydere av tjenester i barnevernet.

5, Tilstrekkelig bemanning

Tilstrekkelig bemanning på institusjonene er ett viktig tiltak for at beboernes krav på god og forvarlig omsorg ivaretas. Våre medlemmer på institusjon melder om nedskjæringer av personal, som fører til overbelastning på de gjenværende og et dårligere tilbud til institusjonenes beboere. Tilstrekkelig bemanning med nødvendig kompetanse vil også kunne forebygge uriktig og unødig bruk av tvang. Hjelpeløshet og mangel på alternativer, tid og personell kan dessverre medføre tvinger økt bruk av makt.

Barn og unge på institusjon har rett på å bli sett – også uten å kreve oppmerksomhet gjennom utagering - de har rett på mye og god voksenkontakt. Relasjonsbygging er en av de grunnleggende terapeutiske målene for mange av beboerne i institusjon, og det krever et tilgjengelig personal med tid til å fokusere på dette.

Fagforbundet ønsker også å rette et spesielt fokus på nattebemanningen. For at beboerne skal sikres mot overgrep fra andre beboere og personal bør institusjoner tilstrebe en ordning med et minimum av en hvilende og en våken nattevakt. To nattevakter vil også kunne forebygge falske overgrepssanklager mot ansatte. Fagforbundet har sett flere eksempler på dette, og sett hvilke alvorlige følger dette har for medlemmer som utsettes for slik mistenkeliggjøring.

Vi vil ikke unnlate å nevne det er behov for en mer betryggende saksbehandling fra arbeidsgivers side, i tilfeller hvor det reises alvorlig kritikk mot arbeidstaker, som ledd i eventuell suspensjon eller avskjed. Dette kan best imøtekommes om en lager regler om fremgangsmåte i statens personalregelement."

6, Behov for opplæring

I høringsnotatets *Kapittel 4 Økonomiske og administrative konsekvenser*, står følgende: "Forslaget til revidert forskrift om rettigheter og bruk av tvang under opphold på barnevernsinstitusjon innebærer endringer og presiseringer som ikke vil medføre vesentlige økonomiske konsekvenser."

Videre står det at: "Barne-, ungdoms- og familieetaten foretar regelmessig opplæring av ansatte på institusjoner om regelverk, herunder rettighetsforskriften. Opplæringen i den reviderte forskriften antas å kunne tas innenfor denne eksisterende opplæringsvirksomheten".

Fagforbundet oppfordrer BLD til å ta det dokumenterte behovet for mer kunnskap om rettighetsforskriften på alvor. Vi mener det ikke er tilstrekkelig kun med en revidering av forskriften, da dette er en liten del av arbeidet med å legge til rette for en god og formålstjenlig omsorg og behandling under oppholdet i institusjon, samtidig som beboernes rettssikkerhet ivaretas.

Fagforbundet hevder at den tidligere opplæringen fra Bufetat ikke har vært tilstrekkelig, og at dette tilbudet må styrkes betraktelig. En revidering av forskriften må følges opp med omfattende og kontinuerlig opplæring av personal på institusjonene. Denne opplæringen må gjelde lovverk og forskrifter på området, og må formidle kunnskap om forebygging av og alternativer til tvang. Etisk refleksjon og veiledning knyttet til fagområdet må også prioriteres. Opplæringen må omfatte alle som arbeider på institusjonen, og bør være tilpasset de faktiske utfordringene som den enkelte yrkesutøver og arbeidsplass står overfor.

Fagforbundet stiller seg undrende til at arbeidsgivers ansvar for en forsvarlig opplæring på området ikke inngår som en egen paragraf i forskriften, og foreslår at dette blir gjort. Det bør her stilles konkrete krav til opplæringens omfang og hyppighet. En slik satsing er avgjørende for å bygge opp kompetanse i praksisfeltet.

Behovet for økt et sterkere bånd mellom barnevernsutdanningen og utfordringer i praksisfeltet var et av hovedfokusene i *NOU 2009:08 Kompetanseutvikling i barnevernet. Kvalifisering til arbeid i barnevernet gjennom praksisnær og forskningsbasert utdanning*. Erfaringen viser at utdanningene ikke i tilstrekkelig grad ruster de nyutdannede til å møte de utfordringene og situasjonene som en står overfor som ansatt i barnevernet. Det er viktig at utdanningene tar høyde for dette, og tar mål av seg å minske gapet "mellom teori og praksis". Likevel kan en ikke bare se seg blind på én løsning. Parallelt med en økt fokus på praksis i utdanningene, må

en stryke fokuset på kompetanseheving i det praktiske feltet! Det må fokuseres mer på arbeidsgivers ansvar og rolle i målet om et kunnskapsbaserte barnevern.

Arbeidsgivers ansvar for opplæring, også for de ideelle og private institusjonene som staten kjøper institusjonsplasser av, er avgjørende i innsatsen for en faglig forsvarlig håndtering av barn og unges rettigheter til omsorg og behandling.

7, Fokus på barnevernsinstitusjoners ledere

Lederen på en institusjon skal legge til rette for rammer og en kultur som muliggjør det terapeutiske arbeidet. Denne personen står ansvarlig for at institusjonens drift alltid har som hovedmålsetning å tilrettelegge for at beboerne skal kunne jobbe med sin egen utvikling og forandring. Det er avgjørende for kvaliteten på en institusjons arbeid at den har en dyktig leder.

Lederen må kjenne innholdet i kvalitetsforskriften, og være trygg på at han/hun er i stand til å iverksette denne i forsvarlig praksis. Siden vedkommende sitter med øverste ansvar for at forskriften overholdes på institusjonen, er det avgjørende at lederne får egen opplæring og jevnlig oppdatering på området. Denne opplæringen bør fokusere på prosedyrer ved tvangsbruk, og inkludere eksempel på begrunnede vurderinger med god gjennomføring og rapportering av tvangsbruk. Opplæringen bør fokusere både på den skriftlige delen av arbeidet, og på praktisk handlingskompetanse knyttet til forebygging og gjennomføring av tvang. Ivaretagelse av de ansatte i situasjoner knyttet til utagering og tvang er essensielle deler i en slik opplæring. Trygge ledere, som klarer å se sitt fag i en større sammenheng, er også avgjørende for å sikre beboere et forsvarlig tilbud fra tjenester utenfor barnevernet.

Fagforbundet etterlyser derfor konkrete tiltak som kan styrke ledernes kunnskap og praksis knyttet til alle deler av prosessen ved bruk av tvang. Dette er avgjørende for å ivareta både beboere og ansattes rettigheter.

8, Terapeutisk konflikthåndtering

Fagforbundet mottar mange meldinger om utskjelling, trusler, trakassering og vold mot ansatte på barnevernsinstitusjoner. I enkelte medlemmers historier kommer det fram at de ansatte har mistet kontrollen over institusjonen, personal som er redde for beboerne og ledere som ikke tar tilstrekkelig ansvar.

Kontinuerlig fokus på tvangsforebyggende arbeid, og gode rutiner for vurdering, gjennomføring og rapportering av tvangsbruk er viktige deler av denne terapeutiske rammen. Det er rett og slett avgjørende for det terapeutiske arbeidet på institusjonen at lederen og de ansatte ivaretar og mestrer denne delen av arbeidet på en god måte. Forebygging og håndtering av tvang er både en forutsetning for og en del av det terapeutiske arbeidet. Fagforbundet oppfatter at mange institusjoner sliter med utilstrekkelig håndtering av tvangsforebygging og tvangsbruk. Konsekvensene kan bli ad hoc – jobbing uten klare begrunnelser eller målsetninger for hvorfor en gjør det en gjør og sanksjoner som ligner mer på straff enn konstruktiv grensesetting. Dette vil igjen føre til utrygghet både blant personal og beboere, hvor faren for utagering og at personalet mister kontrollen over institusjonen øker betraktelig.

Fagforbundet oppfatter at håndtering av tvang er en grunnleggende og avgjørende del av en barnevernsinstitusjons arbeid. Slik sett er det avgjørende at en har en forskrift som hjelper de ansatte i de utfordringene de møter. Men dette er langt fra tilstrekkelig.

Institusjonen må få mer kompetanse om lovverket og krav til prosedyrer for håndtering av tvang. - Innhenting av samtykke, og hvordan dokumentere at eventuell tvangsbruk er basert på en individuell og konkret vurdering av den enkelte beboer ut fra angitte vilkår. Korrekt rapportering i etterkant inngår også som en viktig del av en forsvarlig og korrekt saksbehandling. I tillegg kommer kunnskap om og jevnlig øving i terapeutisk konflikthåndtering med praktiske holdeteknikker og risikominimerende atferd og fokus på praktiske handlingsalternativer til tvangsbruk.

Institusjonene må i større grad enn i dag settes i stand til å samarbeide med foreldre, barneverntjeneste og fylkesmann for å minske unødig tvangsbruk, samtidig som en styrker rammene for forsvarlig omsorg.

Fagforbundet foreslår derfor et tillegg i forskriften, som slår fast hver enkelt institusjon sitt ansvar for å holde kontinuerlig fokus på forebygging og håndtering av tvang, og mener lederne på institusjonene bør få jevnlig opplæring i hvordan å legge til rette for at deres ansatte får tilstrekkelig kunnskap, støtte og trening.

Samarbeid og erfaringsutveksling

Fagforbundet opplever stor variasjon i kvaliteten på de ulike institusjonene i barnevernet. Forskjellen er stor mellom steder som klarer å bruke tvangsmyndigheten som et redskap for å gi forsvarlig og målrettet omsorg, de institusjonene som gjentatte ganger bryter loven ved unødig eller ulovlig tvangsbruk– eller eventuelt unnlater å ta i bruk de virkemidler de har til rådighet, og slik gjør seg skyldig i omsorgssvikt. Fagforbundet etterlyser et mer systematisk samarbeid mellom institusjoner med sammenfallende målgrupper eller problemstillinger. Fagforbundet tror det eksisterer et stort ubrukt potensial i institusjonenes mulighet til å lære av hverandre. Og at dette er en viktig arena for handlingskompetanse, praktisk kunnskap og målrettet kvalitetsutvikling. I denne sammenhengen er det viktig å spørre seg om dagens praktisering av anbudsrunder vanskeliggjør et slikt samarbeid. Særlig på tvers av grensene mellom private og offentlige institusjoner.

9, Fokus på arbeidstakers rettigheter

Ansatte på barnevernsinstitusjoner er spesielt utsatt for utskjelling, trusler og vold fra beboere på institusjon. Våre medlemmer melder om private biler som blir ødelagt, trusler mot ansattes familiemedlemmer og alvorlige voldsepisoder i sin arbeidshverdag på institusjon.

Barnevernslovgivningen forbyr politianmeldelse i mange av tilfellene. Når ansatte utsettes for alvorlige krenkelser, er det svært viktig at arbeidsgiver ivaretar de ansatte på en måte som gjenspeiler situasjonens alvor. Ansettelse på en barnevernsinstitusjon skal ikke bety at en må "regne med å få bilen ødelagt eller å jevnlig bli utsatt for trusler og vold". At dette skjer er svært alvorlig, og når det hender SKAL arbeidsgiver ta ansvar for at de ansattes økonomi, sikkerhet og andre grunnleggende rettigheter. Dette er spesielt viktig der de episodene som de ansatte utsettes for, ikke meldes til politiet, på grunn av beboerens rettigheter, og dermed ikke gir den fornærmede rettigheter til økonomisk kompensasjon og vern mot gjentakelse, som en politianmeldelse automatisk kan medføre.

Fagforbundets medlemmer har stor forståelse for at mange barn og unge mangler begrepsapparat for å uttrykke frustrasjon og redsel, og at de tyr til aggresjon og utagering som kommunikasjonsmiddel. Det at ansatte på institusjon har en slik forståelse og godhet mot barna, må ikke bli misbrukt av arbeidsgiver.

Det at ungdommene ikke alltid klarer å ivareta de ansattes rettigheter og integritet, gjør det svært viktig at arbeidsgiver tar dette ansvaret, på en slik måte at det er synlig både for de ansatte selv og ungdommen. Dette må ikke bety at ungdommene straffes, men at de fornærmede blir ivaretatt på en måte som synliggjør og anerkjenner belastningens omfang for de som er utsatt for den.

De ansatte må føle seg ivaretatt og trygge i sin arbeidssituasjon, det er avgjørende for at personalet kan møte institusjonens beboere på en god måte. Dette inngår som en viktig rettighet for barna. Det er nødvendig for at personalet skal fortsette i jobben, og gi de unge den kontinuitet og stabilitet som de har krav på.

Fagforbundet stiller spørsmål ved dagens praksis når beboeres på barnevernsinstitusjon begår lovbrudd mot personalet. Vi opplever at det er for store belastninger mot personalet over tid, og uten at dette får konsekvenser for driften av institusjonene.

BLD slår fast at de er kjent med at barn som plasseres på barnevernsinstitusjoner både har større og mer omfattende atferdsproblemer og rusproblemer enn tidligere. Dette må få en konsekvens for bemanning, opplæring og ivaretagelse av de ansatte på institusjonene. De ansatte på institusjon står i en hverdag med noen av de mest krevende ungdommene som er i barnevernet. For å forebygge en utstrakt bruk av ungdomsfengsler, og å sikre at barna i barnevernet får det omsorgstilbudet de har krav på må institusjonene settes i stand til å klare belastningen av ungdommer med alvorlig og sammensatt atferdsproblematikk.

10 Kommentarer

Kommentar til § 11 Elektroniske kommunikasjonsmidler

Fagforbundet mener denne paragrafen også bør inneholde retningslinjer i forhold til ansatts tilgang til å gjennomgå beboerens kontaktlister, sms'er, chat- logger og lignende ved konfiskering. Hvis dette er mulig i et forsøk på å få oversikt over atferd og nettverk som representerer er fare for beboeren, vil dette i enkelte tilfeller kunne forsvares ut fra hensynet tilstrekkelig omsorg. Fagforbundet mener at det bør gå tydelig fram om, og i tilfelle når, ansatte ved barnevernsinstitusjoner har mulighet til å foreta et slikt inngrep i beboerens privativ.

Kommentar til § 19 Tilbakeføring ved rømming

Rømming fra barnevernsinstitusjoner er et omfattende problem. Fagforbundet foreslår at det lages et rundskriv om prosedyrer for forebygging av rømming, eventuelt tilbakehold på institusjon ut fra de forskjellige plasseringsgrunnlagene, tilbakehenting og et korrekt samarbeid med politiet og andre instanser. Dette rundskrivet bør også inneholde handlingsalternativer for beboere som gjentatte ganger har rømt fra institusjonen, og som begår kriminelle handlinger og/eller utsetter seg selv for fare. Fagforbundet anser ikke forskriftens §19 Tilbakeføring ved rømming som en tilstrekkelig hjelp til institusjonene for å bukt med denne utfordringen.

12 Avslutning

Tiltak for å heve kvaliteten i barnevernet må være målrettet. Hvis problemet består av at de ansatte i stor grad vet hva som skal og bør gjøres, men mangler ressurser, som for eksempel tid, kolleger eller tiltak til å gjøre det, da er det uforsvarlig å satse på kompetanseutvikling uten å samtidig styrke rammene en skal utføre sitt arbeid innenfor. På samme måte som alt ikke kan løses med mer penger, kan heller ikke alt løses med mer kompetanse.

Den eksisterende mangelen på tilpassete tiltak, samordning av tverrsektorielle tjenester og helsetjenestens vegring for å ta sitt lovpålagte ansvar for mange barn i barnevernet, er en stor trussel mot rettsikkerheten til barn og unge på institusjon. Ved å blande barn med svært ulik problematikk og atferd på samme institusjon, er dette en trussel mot rettighetene til barna som trenger mer hjelp enn institusjonen kan gi, og mot de som ikke får det tilbudet de skulle hatt pga f. eks ressurskrevende og utagerende medbeboere.

Fagforbundet appellerer styresmaktene om til fulle å innse hva det innebærer å ta sitt ansvar for barnevernet. Dette ansvaret må tas i konkrete styringsgrep, organisering, tilstrekkelige budsjetter og bemanning, tydelig plassering av ansvar hos andre tjenester og kompetansehevingstiltak. En justering av rettighetsforskriften er kun en liten del av arbeidet som er nødvendig for at ansvaret for disse barn og unges rettigheter skal overholdes.

Med hilsen
FAGFORBUNDET

sign.

Signe Hananger
avdelingsleder, Seksjon helse og sosial